

Historical Sociology of Iran:

A Critical Approach To Prof. Katouzian's Works

نقد و ارزیابی دیدگاه‌های دکتر کاتوزیان دربارهٔ

انقلاب مشروطه

علیرضا ملائی توانی

mollaiynet@yahoo.com

انقلاب مشروطه به عنوان پدیده‌ای منحصر به فرد در تاریخ ایران، از زمان وقوعش تاکنون از منظرهای گوناگون مورد ارزیابی قرار گرفته است. ماهیت این انقلاب و اهمیت آن موجب شده است تا نگرش‌ها و رهیافت‌های گوناگونی - از دیدگاه‌های توطئه‌باورانه تا مارکسیستی - پیرامون آن شکل بگیرد و هرچه بیشتر به منازعات گفتمانی دامن بزند. تردیدی نیست که این مناقشه‌های فکری نشانه زنده بودن موضوع و ضرورت گفت‌وگوی بیشتر دربارهٔ آن است. دکتر کاتوزیان به عنوان یک پژوهشگر فعال در حوزهٔ مسائل معاصر ایران نمی‌توانست نسبت به این رخداد و نظریه‌های مطرح شده دربارهٔ آن بی‌تفاوت بماند. او با عنایت به نوع و حوزهٔ مطالعاتش خواه ناخواه با انقلاب مشروطه مواجهه یافت و در آثار گوناگونش به آن پرداخت. نظر به نگاه‌های خاص و شاذ دکتر کاتوزیان دربارهٔ انقلاب مشروطه و فرایندهای منتج از آن و همچنین طرح نظریهٔ عمومی انقلاب‌های ایرانی توسط ایشان، این مقاله قصد دارد با رویکردی تحلیلی - انتقادی به ارزیابی دیدگاه‌های دکتر کاتوزیان پیرامون انقلاب مشروطه بپردازد و آراء او را در حوزهٔ نظریهٔ